

Det følgende er en afskrift av Holger Fr. Rørdams oversættelse fra latin av Sivert Grubbes dagbok med Rørdams egne fotnoter. Oversættelsen ble trykket (med gotisk skrift) i 1873 i "Danske Magasin", 4. rekke, II s. 389ff. Innledningen til Rørdams egne kommentarer tas også med.

Per Einar Sparboe

Sivert Grubbes Dagbog

Meddelt af Holger Fr. Rørdam

Det er almindelig erkjendt, at der knytter sig en særegen Interesse til Optegnelser af Mænd, der enten ved skarp Iagttagelsesevne eller ved deres Stilling i Samfundet have været istand til at meddele paalidelige Oplysninger om deres Samtid og om de virkende Kræfter i Tiden. Selv naar vedkommende forfattere ikke have haft den bevidste Hensigt at give noget Tidsbillede, men kun til eget Brug eller til Underretning for deres Børn at optegne, hvad mærkeligt de have oplevet, vil man ikke sjelden finde betegnende Træk, som maaske ikke paa anden Maade ere bevarede, og den historiske Paalidelighed af disse vil ofte staa i omvendt Forhold til Meddelerens bevidste Hensigt om derved at tegne et Billede af sin Samtid.

Blandt de Kilder, hvoraf Historikerne jevnlig have øst Bidrag til Skildring af Kong Christian IV og hans Samtid. fortjener Sivert Grubbes haandskrevne Dagbog udentvivel ikke ringe Opmærksomhed. Thi indeholder den end mange Specialiteter, der vel nærmest kun have Betydning som Bidrag til de Danske Adelslægters Historie, saa vil man dog i samme finde ikke faa Ting, der ere af mere almindelig Interesse, og som skjænke os et Indblik i Stemninger og Forhold, der have været af indgribende Betydning i Danmarks og tildels i hele Nordens Historie, ligesom den indeholder ret anskuelige eller endog hel maleriske Træk af den Tids Stæder og Levevis.

Det Haandskrift, som her er benyttet, findes i Kongl. Bibliothek, Uldallske Saml. 449. 4to. Det er en samtidig Afskrift, hist og her forsynet med Rettelser eller Tilføjelser, skrevne med Sivert Grubbes egen Haand. Dog findes der flere Steder i Haandskriftet Spor af, at Afskriveren ikke har kunnet læse enkelte Ord eller at han har læst fejl, uden at disse Mangler er rettede. Overhodet er der ofte ikke nogen fast Form for Skrivemaaden af Navne, som forekomme skrevne snart paa en, snart paa en anden Maade, hvorved Misforstaaelser undertiden kunne opstaa. Haandskriftets Titel lyder:

De curriculo vitæ Sigvardi Grubbii in Studiis Academicis, peregrinationibus, imprimis vero de navigationibus satis periculosis cum S. R. Christiano 4, Domino suo clementissimo, ad vltima loca Regni Norvagii vltima arcem Warhusium et Kildinum ad Portum Oleniæ vsqve, vbi Regia navis Victor in latente scopulo illisa aliqvandiu constitut. Item de navigationibus cum S. R. ad alia loca Norvegiæ, Aggershusium, Bahusium et ad insulas in mare Baltico, Bornholmiam, Gothlandiam et Oseliath¹. Narratio vtcunqve historica pro memoria sur ipsius. - Ita vivere oportet, vt vixisse nos non meminerimus et vixisse nos non pudeat. S. G.

¹ Om Siv. Grubbes her nævnte Rejse med Christian IV til Bornholm, Gulland og Øsel findes dog intet i selve Dagbogen.

Kongens Sørejse.

I April 1599 tiltraadte Kongen en Rejse til Norges yderste Egne, lige til Kildin og "Olenia"¹. med syv af de største Skibe: Victor, Gideon, Josaphat, Raphael, S. Michel, Hector, Duffven, Pappøgøjen.

Paa Skibet Victor var Kongen, som vilde kaldes "Kaptejn" og under Livsstraf forbød nogen at kalde ham anderledes. Hertug Ulrik, som kaldtes Mat Ulrik og ikke anderledes, Henning Gøje, Sivert Grubbe, Mogens Ulfeldt Vicekaptejn, Hans Bülov Kjøgemester, Albert Skeel, Joachim Bülov, Jørgen Kaas, Iver Friis, Markus Pens, Knud Gyldenstjerne Axelsen. Dr. Hasenbart Medicus, Jonas Charisius Jur. Doct., M. Anders Bentsen Hofpræst, Michel Nep Skipper paa Victor, Amond Styrmand og vor "rydske" Tolk Borkhart.

Paa Skibet Gideon var Admiral Børge Trolle Kaptejn og Jørgen Urne Vicekaptejn. Paa Josaphat var Alexander Durham Keptejn og Henning Valstrup Vicekaptejn. Paa Raphael var Herluf Daa Kaptejn. Paa S. Michel Kjeld Baad ("Bode"). Paa Hector var Peder Vielle Kaptejn, Paa Duffven N. Paa Pappøgøjen N.

I Guds Navn.

April.

17. Gik Kongen i Kjøbenhavn ombord paa Skibet Victor, og ved middagstid lettede Skibet Anker. Om Natten laa vi for Anker ved Hven.

18. Omtrent Kl. 10 om Formiddagen kom vi til Kronborg. Vi gik da iland og blev et Par Timer paa Slottet, hvor vi efterlod Kansleren. Kl. 2 om Eftermiddagen stak vi atter i Søen.

19. Tidlig om Morgenen saa vi Varbierg. Vi hørte en Prædiken over Psal. 107. Vi saa Øen Molsund, Karlsund og Marstrand. Omtrent Kl. 6 vare vi lige ud for Skagen.

20. Med gunstig Vind sejlede vi ad Flekkerøen til. Omtrent Kl. 3 om Morgenen saa vi Tringelen, tre Fjelde, under hvilke Havnen Mardø er. Kl. 1 Eftermiddag kom vi for en stærk kuling til Flekkerøen, hvor vi traf vore andre Skibe.

21. Hele denne Dag maatte vi ligge for Modvind ved Flekkerøen. Det blev alle under Livsstraf forbudt at kalde Kongen andet end "Kaptejnen". Og her nævntes Varøen som det Sted, hvor alle Skibene skulde indfinde sig, om de maaske skulde blive skilte ad paa Rejsen.

22. Da vi havde hørt en Prædiken og spist til Middag, satte vi Kl. 1 Eftermiddag Sejl til, og sejlede ud ad det samme vestlige Løb, som vi vare komne ind ad. Victor gik i Spidsen og alle de andre Skibe fulgte. Strax ved Udsejlingen mødte Østersfangeren Lavrits Friis os. Ved Krydsning vandt vi endelig tre Mile frem.

23. Vi krydsede i rum Sø hele Dagen og kom dog kun ud for Lindesnæs. Gideon saa vi ikke idag; de øvrige Skibe fulgte os.

¹ I Charisius Reiseberetning kaldes Stedet; Oltin.

24. Kl. 6 om Morgenen passerede vi Hitterøen og Seløen, ved Middagstid Lister og Ingerøen, derpaa "Nyd fielcken"¹. Vi saa Karmsund ("Cammersund"), hvorad man sejler ind til Stavanger. I denne Egn er ogsaa Skadenæs og Havnen Brock.

Kl. 6 om Eftermiddagen saa vi først Gideon ved Øen Udskjær. En Turteldue satte sig tre eller fire Gange paa vort Skib.

25. Da vi Kl. 3 om Morgenen vare 3-4 Mil ud for Bergen, begyndte et heftigt Regnskyl, som dog holdt op ved Middagstid.

I disse Dage mindskede vi Sejl, da de andre Skibe ikke kunde følge os, og idag tabte vi Landet af Sigte.

26. Hele Natten sejlede vi for vort mindre Sejl "Blinden", paa Grund af de andre Skibes Langsomhed.

Idag vare vi ud for Sundmør, Merøen, Gidske. Før Middag havde det regnet, men senere klarede det op. Henimod Aften vare vi ud for Trondhjems Fjord.

Gideon gav Signal ved at affyre en Kanon; Skipperen mente, at man derved vilde advare os, at vi vare for nær ved Land, hvilket han ikke rigtig kunde afgjøre, da Luften var diset; vi forandrede da Kursen noget. I Begyndelsen troede vi, men med Urette, at de ved hint Skud gav tilkjende, at der var død nogen ombord, som de sænkede i Havet.

Samme Dag faldt en af vore Matroser fra Stormasten ned i Kabysen; han kom sig dog efter nogle Dages forløb.

Ved Solnedgang begyndte en stærk Nordenvind at blæse op som drev os mange Mile af vor Kurs.

27. Luften var klar, men der blæste en stærk Kuling fra Nord. Vi holdt os dog ikke desto mindre i ret Kurs.

Vi hørte en Prædiken over Psal. 23. Ved Middagstid vare vi ud for Nummedal og Oxefos. Ved Solnedgang blæste det endnu stærkere op fra Nord, og vi bleve drevne mange Mile af vor Kurs.

28. Idag blæste den samme Vind med lige Heftighed og drev os, som vi antog, henved 50 Mile af vor Kurs. Da Stormen Kl. 12 om Natten steg endmere, strøg vi alle Sejl med Undtagelse af et trerebet Storsejl.

Idag var Mat Ulrik en god Ligger (*unus bonnis jacens*). Jørgen Kaas var ogsaa en meget god Ligger i flere Dage.

Efter at vi vare komne hinsides Trondhjems Fjord, saa vi Solen hele Døgnet med Undtagelse af en Timestid mellem Kl. 11 og 12.

29. Det strænge Vejr holdt stadig ved og sinkede vor Rejse. Paa Grund af den stærke Storm kunde vi ingen Prædiken høre.

30. Den rasende Nordenstorm holdt endnu ved, først henimod Natten begyndte den stille lidt af, og Vinden gik lidt mere om i Vest.

¹ Hvor jeg ikke med Vished kjendte den rette Skrivemaade af forekommende norske Lokalteter, har jeg uforandret beholdt Haandskriftets.

Maj.

1. Vejret bedagede sig betydelig, hvorved vi befandt os meget vel; men endnu vare vi ikke komne i Kurs, "aff und tho for vore Schonfar Seil".

2. Luften var klar, og Vinden sydlig, "en temmelig god Streckbør".

Ved Nadvertid saa vi en stor Hval, som paa Ryggen var besat med Skjælfisk og Østers. Skipperen mente, at vi vare ud for Øen Røst, hvor Hvalerne altid holde sig, paa Grund af de mange Fisk, som findes der.

Her er et stort Havsvælg, hvorigjennem Jorden trækker Vandet til sig, naar den trenger til Næring, og atter til bestemte Tider utstøder det, naar dens Indvolde ere helt fyldte. Heraf opstaar en Malstrøm. Saadanne Havsvælg findes ogsaa annensteds paa bekvemme Steder, hvor den forsynlige Natur har sørget derfor.

3. Vejret var endnu klart, men Vinden gik i Nord og bragte saa stærk en Kulde som hos os ved Midvinter.

Vor Præst sagde i en Tale, som Kaptejnen dog ikke hørte, at vi ikke vare rigtig kloge, at vi forlod den gode Aarstid forat flakke om i disse kolde og uvenlige Egne. Det samme klagede vor Kjøgemester, Hans Bülov, over, og roste Præsten, at han havde prædikeret meget godt og ramt Sømmen paa Hovedet.

Idag vare vi vel en 30 Mile ud for Lofoten.

Mod Aften kom Børge Trolle over til os i sin Baad og bragte Kaptejnen nogle Østers.

4. Vinden var endnu i det samme nordlige Hjørne; vi seilede derfor øster paa forat faa Land i Sigte, at vi kunde anstille Beregning om, hvor vi vare.

Vi hørte en Prædiken over Johannes "om en liden Stund". Efter Prædiken blev der holdt Standret over nogle Delinkventer, der havde gjort seg skyldige i at spise under Prædiken, og de bleve dømt til at miste en Maanedes Hyre; blandt disse var Ulrik af Holsten, Iver Friis, Jørgen Kaas og Markus Pens.

Solen gik ned i Nordvest, og stod strax efter op i Nordost. I disse Egne er der nemlig paa denne Tid ingen Nat.

5. Vinden blev i det samme Hjørne og vi fortsatte uforandret vor kurs. Himlen var klar og ren, men det blæste lidt stærkere end igaar.

Kl. 3 om Eftermiddagen saa vi Land; nogle formodede, at vi vare ud for Trondhjems Fjord, andre at vi vare 6 Mile fra Øen Røst. Vi satte da etter Kursen i Vest.

Henning Gøje kom meget beskjenket op af Kaptejnens Kahyt.

Idag var Gideon nær tørnet sammen med vort Skib Victor. Endelig saa vi Torrehatten.

6. Om formiddagen blæste det meget lidt, og Himlen var overordentlig klar, hvorover vi glædede os meget.

Vi hørte en Prædiken over Joh. 16, om den Helligaands Udsendelse.

Tilligemed Kaptejnen var jeg ombord i Gideon og Josaphat; Kl. 12 kom vi tilbage til vort Skib. Det var da fuldkomment Havblik.

Idag kunde vi atter sætte ret Kurs, efterat vi i ni Dage havde krydset omkring uden at vide hvor. Vinden var Nordnordost.

Jeg var i "Capernaum" ("Kaptejnens" Kahyt) og tabte mine Penge (i Spil).

8. Vi vedblev med den samme Kurs, og Vinden var god. Forresten var det diset i Vejret med stadig Regn.

Jeg var indbudt til Aften af Kaptejnen i "Capernaum".

9. Vi blev fremdeles i ret Kurs, og vor Skipper mente, at vi idag vare 50 Mile fra Varhus. I disse Dage sejlede vi forbi Salten, Senjen, Andenæs, Tromsø.

10. Vinden blev meget gunstig, og vi Sejlede forbi Øen Loppen og Loppekalven. Her begynder Finmarken, som hører under Varhus Len.

Loppesunden her beboes af Finner, der alle ere Fiskere. Man har intet andet her end nøgne Sten og Fjelde. Beboerne have en Kirke (*templum*), som de kalde "Fandens Badstue". Den er nemlig paa den ene Side ganske sort af den bestandige Røg, som udstrømmer fra det nærliggende Bjerg. Gideon var idag i stor Fare mellem Klipperne.

11. Da Solen brød gennem Taagen, og det til vor store Glæde blev klart Veir, satte vi Kurs i Nordnordost og saa atter det Land, som vi igaar havde tabt af Syne paa Grund af Taagen.

Vi hørte en Prædiken over det Sted af Joh. (:): Jakobs) Brev: Ald fuldkommen Gave kommer ned fra Lysets Fader.

Omtrent Kl. 10 Aften hørtes tre Kanonskud fra Gideon til Tegn paa, at en død var kastet overbord.

Hele Natten spille vi Kort, og det var saa klart som Dagen; thi i disse Egne gaar Solen ikke ned lige til Jacobi Dag d. 24de Juli.

12. Vi seilede om Nordkap, paa hvis Top et Kompas er indhugget i Fjeldet. Dette Bjerg anses for det yderste Punkt imod Nord.

Derpaa kom vi henad Nordkyn til, hvor der er en Ø, Skjershat, og der er et Fiskevær.

Ved Middagstid fik vi Modvind. Vi saa der Fiske, som man kalder "Haffkjelling".

14. For god Medbør kom vi endelig med alle vore Skibe, undtagen Pappøgøjen, til Varø Havn omtrent Kl. 8 om Morgen.

Her traf vi to engelske Skibe, som strax overgav sig. Hvad der var i Skibene blev erklæret for god Prise.

Ved indseilingen saa vi det usle Fort og en Trækirke, som vor Barber ansaa for et Rensdyr. Der er en By, hvis Huse bestaa af underjordiske Huler, elendige Fiskerhytter.

Præsten, der svarer til Stedet, er et uvitende Asen, som jeg kjendte fra Kjøbenhavn af, da han havde været Famulus hos Dr. Anders Krag. Senere blev han relegeret fra Universitetet; nu gjælder han for en fortræffelig Præst her; men Tilhørerne ere som Præsten. Han besidder stor Autoritet hos disse Kvæghoveder (*bestiæ*). Han sagde til mig, at han intetsteds hellere vilde være end her, og han takkede Professorerne i Kjøbenhavn for, at de havde relegeret ham fra Universitetet.

I Kirken ligger Henning Falster og Mads Skeel begravede; de have været Befalingsmænd over dette Fort. Her ligger ogsaa Knud Ulfeld begravet, som havde fornærmet sin Fader, Jacob Ulfeld til Selsø, og som døde her, da han var paa Rejsen til Rusland. Han var en Broder til Mogens Ulfeld, der var Vicekaptejn paa vort Skib. En af Mandskabet paa Gideon døde her og

jordedes i Kirken.

Medens vi laa her for Anker, indbød Generalkaptejn Christian Frederiksen alle de andre Kaptejner til sig. Medens de sad ved Bordet, fik Skotten Kaptejn Durham et heftigt Sygdomsanfald. Vor Læge erklærede, et det var en Paralyse. Han blev baaret hen i Præstens Hytte, hvor vi ogsaa efterlod ham.

Folk her levde udelukkende af Fiskeri. Den ufrugtbare Jord yder dem kun fersk Vand og usle Boliger. Vi saa den Maade, hvorpaa de bærer sig ad med at fange og tørre Fisk.

15.¹ Henimod Kl. 7 om Aftenen forlod vi Øen Varø, men da Vinden var imod, maatte vi gjøre nogle Slag for at komme ud. Kaptejnen havde faaet at vide, at der laa to engelske Skibe i Havnen Olenia; vi rettede derfor vor Kurs derhen, men vi manglede Lodser, der vare kjendte med Farvandet i disse Egne.

16.² Vejret var klart, men Luften meget kold; Vinden var vestsydvest.

Omtrent Kl. 6 om Morgenen vare vi ud for Stangenæs. Her var der nogle kjøbenhavnske Skibe, fra hvilke nogle danske Mænd kom til os og klagede over den Uret, Englænderne tilføjede dem, idet de med Magt og væbnet Haand havde frataget dem nogle Baade fulde af Fisk.

Ved Middagstid tog vi i Havnen Dibin et engelsk Skib kaldet Purchins. Det sneede og haglede paa denne Tid.

Kl. 9 om Eftermiddagen sejlede vi forbi Øen Kildin; paa Stranden saa vi nogle Renner og nogle Finnehytter. Vi fandt ingen engelske Skibe her, som vi havde ventet.

Idag udregnede Kaptejnen med Skipperen, at vi fra Kronborg til Kildin havde tilbagelagt 520 norske Mile i lige Linie.

Omtrent Kl. 8 om Aftenen stødte vi ved Indsejlingen til Havnen Olenia paa et skjult Skjær, paa hvilket Skibet blev staaende og Kjølen led Skade i en Strækning af ni Alen. Ved Bølgeslagets stærke Tilbagegang blev vi imidlertid atter flot og frelstes saaledes ved Guds Beskjærmelse fra den overhængende Fare. Siden maatte vi bestandig holde Pumperne gaaende, da Skibet tog Vand ind.

Her fangede vi to engelske Skibe, som havde søgt Tilflugt blandt Skjærene og saaledes nær vare blevne Aarsag til vor Undergang. Angrebet paa det største af Skibene foretoges af vor Kaptejn, Christian Frederiksen, Albert Skeel, Markus Pens, jeg og vor Læge Dr. Hasenbard. Dette Skib hed Charitas, og dets Ejer eller Kaptejn var Englænderen Willum Teel, der strax blev ført som Fange til vort Skib. Paa dette Skib blev Albert Skeel gjort til Kaptejn; paa det andet og mindre, som Kaptejnen kaldte Lilleperthen, blev Erik Urne udnævnt til Kaptejn.

Medens vi laa i Havnen Olenia, kom en russisk Befaningsmand, som de kaldte "Gylvanisch" med ti andre velklædte Russer. Denne Befalingsmand overbtagte vor Kaptejn sine Gaver, nemlig en meget god Skinke og et stort Brød af en udmærket Smag, og eftersom han havde hørt, at Kaptejnen havde lidt Skibbrud, vilde han gjerne være ham til Tjeneste med hvad han kunde. Kaptejnen takkede ham og hans Ledsagere, og lod dem beværte saaledes paa Skibet, at de kom fra Borde som Svin og Bæster.

Den 17. Maj, som var Christi Himmelfartsdag, sejlede vi Kl. 6 om Eftermiddagen ud af Havnen Olenia, og styrede vor Kurs henimod Kildin. Men da vi havde en lidet gunstig Sidevind,

¹ I Hdskr. staar: 16, hvilket maa være fejl.

² I Hdskr. staar: 17; at dette er urigtigt, fremgaar af Charisius's Dagbog og af det følgende.

vare vi nær drevne paa to skjulte Skjær, som kun kunde kjendes derpaa, at Bølgerne brød sig over dem. Vi vare i den største Fare og saa den visse Undergang for Øjnene; men ved Guds Beskjærmelse, og derved at vi itide fandt paa Raad, slap vi heldigvis.

Imidlertid maatte vi dog afstaa fra at sejle til Kildin, derimod søgte vi ind i en ny Havn, Dibin, der blev os vist af de fangne Engelskmænd, som vi havde ombord, da den ellers er mindre bekjendt.

Medens vi laa saa trygt i denne Havn, gik Kaptejnen iland, og vi maatte bestige et højt Bjerg, førend vi kunne komme til Russernes Hytter. Dette Steds Befalingsmand beværtede os med Ost og Smør lavet af Rensdyrmælk, og gav os en Drik, som de kalde Qvas, brygget af Vand og Mel. Vi saa en russisk Tvekamp og Kaptejnen kastede Dalere i Grams, om hvilke de kjæmpede nøgne og uden Vaaben med Legemerne indsmurte i Fidt.

Vi samlede paa dette Bjerg nogle Urter, som Engelskmændene kalde *Orpin*, Normændene Stubberod, et fortræffeligt Middel mod Skjørbug og meget almindelig paa disse Steder. Vor Kaptejn brugte Bladene af denne Plante som Salat. Der fandtes ogsaa Sneglehuse af forskjellig Farve og vidunderlig Skjønhed.

Den 19. Maj lettede vi Anker fra Dibin og sejlede til Kildin, og fra den følgende Dag og indtil den 26de blev Gideon repareret, efter at Skytset og Provianten var udlosset af Skibet.

Før vi naaede Kildin, nødtes vi til med vort havarerede Skib at søge ind i en ubekjendt Havn, som Kaptejnen til Ære for Mat Ulrik kaldte Jomfruhavnen.

Ved Øen Kildin fandt vi alle vore Skibe med Undtagelse af Josaphat. Medens Skibet repareredes, var jeg nogle Gange med Dr. Jonas oppe paa Toppen af et Bjerg, og saa hvide Ræve. Denne Ø har ogsaa Bjørne og nogle Fugle, som kaldes Rypper; de findes i stor Mængde og ere lidet sky. Der voxer i Mængde Løvefod, *Pirula*, *Myritus*, Tubbebær og Krakkebær, ligeledes *Orpin* eller *Caratis*. Vi fandt ogsaa i Havet Urten *Alcionia*, hvis Blomster og Blade sidde fast paa Stenene. Vi samlede paa Stranden Stene af forkjellig Masse og Farve, smukt tilslebne af Bølgerne, saa nogle vare fuldkommen runde og andre aflange. Nogle syntes at være af en Slags Marmor, hvoraf vi sluttede, at der i denne Egn maatte findes Marmor og lignende Stenarter. Vi viste vor Kaptejn Christian Frederiksen disse Stene, som han betragtede med Beundring. Vi gik saaledes ikke saa meget for at finde Urter (*herbatum*) som for at finde Stene (*lapidatum*) paa denne Ø.

Øen Kildin er frugtbarere end de øvrige omliggende Øer; den føder om Sommeren nogle hundrede Rener, foruden en stor Mængde Bjørne og Ræve. Om Sommeren beboes den af Finner eller Lapper, der kaldes Fjeldfinner, fordi de om Vinteren opholde sig mellem Fjeldene, og naar de forlade Øen, tage de deres Rener med sig, og vende atter tilbage om Sommeren paa Grund af Fiskefangsten. De Fiske, som findes her, kalde vi Stokfisk, og de fanges i saa utrolig stor en Mængde, at man kan kjøbe dem meget billigt; hundrede Fiske, som udgjøre tre eller fire Tønder, koste ikke mere end fire Daler.

Medens vi opholdt os der, var der sammesteds Kjøbmænd fra Flensborg, som i otte til ti Dage ladede deres Skibe saa fulde, at de ikke kunde føre mere.

Denne Ø har en Længde af to norske Mil, og er fire Mil i Omkreds. Den hæver sig meget højt over Havet; paa dens øverste Top ud imod Havet oprejste Dr. Jonas og jeg en Varde af Sten, som vi siden længe kunde se, da vi sejlede bort.

Blandt Finnerne her var der en Gan-fin, som for Betaling vilde sige Hans Lindenov, hvorledes det stod til i Kjøbenhavn; men vi kom saa hurtig afsted, at Finnen endnu ikke var bleven færdig med sine Forberedelser.

Omtrent to Mil fra Kildin ligger paa Fastlandet Byen Malmis ved en stor Elv, der falder i Havet ud for Kildin. Denne by kaldtes ellers i gamle Dage Kola efter et stort og højt Bjerg, som adskiller Norge fra Rusland. Og denne By Kola, der ligger ved Foden af Bjerget, hørte for ikke saa meget lang Tid siden til Norge, men ved de danske og norske Befalingsmænds Forsømmelighed have Russerne bemægtiget sig denne Egn, hvorpaa de have forandret Navnet til Malmis.

26. Maj. Efter Nadvertid, omtrent Kl. 7, begyndte vi i Guds Navn igjen vor Sejlads, og styrede fra Kildin mod Varhus. Vi sejlede ud af Havnen paa den østre Side af Øen, og vi kunde længe se den Stenpyramide, som Dr. Jonas og jeg havde rejst.

27. Pindsefesten højtideligholdt vi paa vort Skib mellem Kildin og Varhus. Det var en mørk og meget kold Dag, og Vinden var imod. De fleste af os led af Søsyege og spiste intet. Kaptejnen holdt sig i Ro i sin Kahyt.

28. Var det vel klar Luft, men meget koldt, og Vinden var endnu i det samme Hjørne, saa vi ikke naaede videre end ud for Stangenæs.

29. Maj. Om Morgenen tidlig naaede vi til Varhus, hvor vi tog et hollandsk Skib, der tilhørte Marcus Fengler.

En hollandsk Skipper, som ved et Tilfælde blev ihjelskudt, begravedes her. En af vore Skipspræster, Hr. Niels, skulde efter Kaptejnen Befaling forrette Begravelsen, og da han var dygtig beskjenket, brugte han ikke mange Ord. Han sagde nemlig: "Hvor han er født, det veed jeg ikke, lige saa lidt som hvem der er hans Forældre, hvorledes han levet, er mig heller ikke bekjendt; derimod veed jeg til Punkt og Prikke, hvorledes han er død; men da I andre jo ogsaa vide god Besked dermed, saa behøver jeg ikke at udbrede mig vidtløftig derom, og derfor slutter jeg hermed min Tale".

Da vi gik i Land, var Kaptejnen og Mat Ulrik i vor Baad; vor Skipper, som styrede, førte os ind i en snæver Havn, og da den ikke havde noget eget Navn, kaldte Kaptejnen den "Goffenhaffn".

30. Forblev vi i Fortet og ordnede vore Sager og indtog Proviant for den forestaaende Rejse.

Paa de opbragte Skibe blev Joachim Bülov, Erik Urne og Henning Valstrup satte til Kaptejner.

To smaa engelske Skibe lod Kaptejnen fare og tillod dem at sejle hjem med alle de fangne Søfolk.

Paa Øen Varø voxer en Urt, som Beboerne kalde Frisgræs, og som ogsaa er gavnlig mod Skjørbuk; den anses for at være en Art af *Numularia*.

Der paa Øen var en Ganfin ved Navn Tuickvas; om ham fortalte Befalingsmanden der paa Stedet, Hans Olsen, mig, at han havde sagt, at vor Kaptejn var i stor Livsfare med sit Skib, men at han dog paa den og den Dag vilde komme uskadt tilbage, hvilket ogsaa indtraf. Denne Tuickvas gav mig en af sine Sønner, som var en Dverg af et forunderligt Ydre; men Moderen vilde ikke af med ham.

31. Denne Dag var meget sommerlig, saaledes som vi ikke havde haft nogen paa hele vor

Rejse. Det var første Gang vi mærkede, at Varmen overgik Kulden i disse Egne.

Mod Aften hørte vi tre Kanonskud fra Hector til Tegn paa, at en død var kastet overbord. Det var Højbaadsmanden.

Juni.

1. Kl. 6 om Morgenen vare vi ud for Kyn og om Aftenen ved Nordkap, som anses for det nordligste Punkt paa Jorden.

2. Vi havde en gunstig østlig Vind, og Luften var klar; men vi kunde dog ikke se Land paa Grund af en tyk Luft, der holdt sig ved Landet, hvilken Nordmændene kalde Dysmer. Kl. 9 om Aftenen saa vi Tromsø og Sønderfolen, hvor Tromsø Fogderi (*provincia*) ender.

3. Hele Natten havde vi Modvind, men ved Dag gry blev den gunstig, senere blev det Stille. Vi hørte en Prædiken over Joh. 3 om Menneskets Gjenfødelse.

Tre af vore Folk begyndte at blive syge.

Kl. 4 om Eftermiddagen blæste en stærk Nordnordost op; henimod Natten mødte vi et Skib fra Haderslev; vi vare da ud for Sirøen. Vi drak muntert i Kaptejnens Kahyt.

4. Luften var mørk hele Dagen med tykke Skyer, saa vi ikke kunde se andre af vore Skibe end Hector og Neptunus.

Idag saa vi igjen i stort Antal de Fugle, som kaldes Havheste. Naar de saaledes samles, sige Sø mændene, at det i nogle Dage vil vedblive at være tyk Luft.

5. Vinden var fremdeles nordnordost med tyk Luft, saa vi blot kunde se fem af vore Skibe.

Efter Middag saa vi nogle Hvaler, deriblandt en af uhyre Størrelse, en Troidhval.

Mod Aften vare vi paa Højden af Øen Røst, da det klarede op.

6. Luften var klar, undertiden regnede det lidt, og den Vind, der var, var tildels imod. "Duffuen" kom til os.

7. Idag saa vi et engelsk Skib i en Afstand af to Sømil. Hele Flaaden vendte da og forfulgte det fra Kl. 6 om Aftenen til Kl. 12 den næste Dag. Vor Victor var en Mil og mere forud for de andre Skibe. Da Engelskmanden saa, at han ikke kunde seile fra os, lod han Sejlene falde og holdt ned imod os. Efterat han havde forevist sit Søpas, fik han Lov at sejle; men for de to Kanonskud, som vi havde affyret, fordi han ikke vilde lade sine Seil falde og vente paa os, maatte han give to Rosenobler, et Fad med en engelsk Drik tilligemed to Tønder hollandsk Brød af udmærket Mel. Kaptejnen (den engelske) undskyldte sig med, at han ansaa vort Skib for en Sørøver, hvilket var en "skaldet" Undskyldning. Sagen var, at han stolede paa sit Skib og troede, at han kunde løbe fra os.

8. Vinden blev i det samme Hjørne, og vi vandt kun en Mil af de tolv, vi havde tabt ved at forfølge hint Skib.

9. Havde vi en jevn Kuling med vedholdende Regn hele Natten og lige til Middag. Det maatte jeg bekjende i mit Lukaf, thi da jeg stod op, var jeg næsten gjennemblødt.

Da Kaptejnen efter Nadvertid stod med os paa Skandsen, saa vi en forfærdelig stor Hval, meget større end den, vi havde set den 4de; i Længde kunde den næsten maale sig med vort Skib.

Henimod Natten begyndte det at blæse meget stærkt op, og da Vinden var os stik imod, maatte vi søge ud i rum Sø til stort Afbræk i vor Fart.

10. Idag, der var en Søndag, hørte vi ingen Prædiken paa Grund af den stærke Storm og det umaadelige Regnskyl.

Vi hørte to Kanonskud fra Hector til Tegn paa, at en død var kastet ud. Vore Matroser formodede, at det var Konstablen, som havde været syg.

Efter Middag, da Stormen var paa det stærkeste, saa vi nær vort Skib to Hvaler, der parredes, og Søfolkene sagde, at en slimet og ildelugtende Materie, som vi saa flyde paa Vandet i temmelig stor Mængde; var deres Sæd.

11. Luften var klar og skyfri; Stormen stillede lidt af, og vi drak noget i Kaptejns Kahyt.

12. Vi havde den samme ugunstige Sydvest som de foregaaende Dage, og vi saa paa Himlen nogle Skyer, som vor Skipper kaldte "Bæerhoffuit".

Nogle mindre Hvaler, der kaldes Springhvaler, bleve sete i stor Mængde.

Joachim Bülov kom til os med sit Skib, og vi telte med ham.

Idag blev der, av Mangel paa Brændsel, givet Befaling til, at der kun skulde skaffes een Gang om Dagen. En stræng Lov for den knurrende Mave.

13. Vi hørte en Prædiken over Fortællingen af Lucas Evang. om den rige Mand.

Vinden holdt sig næsten hele Tiden i Sydvest.

Vi vare tilbords hos Kaptejnen i hans Kahyt. Blandt andet; der kom paa Tale, foreslog Mat (Ulrik) og Henning Gøje at indrette en Kahyt til at hænge saaledes, at den altid kunde være i Ligevægt og ikke rullede med Skibet. Kaptejnen befalede mig at antegne dette som et nyt og mærkeligt Paafund.

14. Idag havde vi en saa voldsom Storm og et saa haardt Vejr, som vi endnu ikke havde haft paa hele Rejsen, og derhos stærke Regnskyl.

Om Natten sad Kaptejnen hos mig ved min Køje, som var tæt ved Siden af det Sted, hvor Skipperen stod og klagede over, at han ikke kunde sove, og det især af den Grund, at vi nu ingen Forskjel kunde kjende paa Dag og Nat.

Vi gav alle, saamange som vi vare ombord, nogle Penge til de fattige, efter enhvers eget Skjøn.

15. Vinden blev i det samme Hjørne, men den var ikke saa voldsom, og det klarede op.

Idag gjorde vore Søfolk den Regning, at vi vare 50 norske Mile tilsøs ud for Trondhjems Fjord.

Mod Aften hørtes tre Kanonskud fra Hector eller Duffuen til Tegn paa, at en død var kastet ud.

Vinden tog igjen fat med voldsom Kraft, saa at vi maatte lade alle Sejlene falde med Undtagelse af et paa Stormasten, vort Skaanfar-Sejl, der var rebet ned til den nederste Del af Masten, forresten drev vi for Taffel og Tov, som Vinden vilde, uden at vi dog havde noget at

frygte, eftersom vi vare i rum Sø langt fra Land.

16. Vinden blev i det samme Hjørne, men Himlen var klar.

Vi saa en Fugl, som Skipperen kaldte Ellu, som man plejer at se i disse Egne under sterke Storme.

Vi havde ombord en sort Kat med lange Haar og meget større end vore danske Katte, som en af Kapteinens Hornblæsere havde stjaalet i Kildin fra en Finnekone.

Da Hornblæseren havde skyndt sig for at komme ombord med Katten, var Konen løben efter ham grædende og skrigende, at hun vilde have sin Kat igjen; han havde tilkastet hende en halv Daler. Konen havde dog ikke villet lade sig stille tilfreds dermed, men var bleven ved at raabe paa sin Kat, som Ransmanden imidlertid ligefuldt tog ombord med sig.

Vor gamle og overtroiske Skipper Amon, der var født i Trondhjemseggen og opdragen i Finmarken, og som godt kjendte hine Folks Natur og flere Gange havde erfaret, hva de formaa, bad nogle af vore Folk om, at de dog vilde bede Kaptejnen om, at han ikke længere vilde beholde den Kat ombord, da den sikkert var Aarsag i, at vi havde saa stor og usædvanlig Storm og Modvind.

Den følgende Dag, der var en Søndag, efter Prædiken, anklagede vi da efter vor Skippers Raad denne Kat for Kaptejnen og sagde, at den var Skyld i disse Storme, og bad ham, at den maatte blive kastet overbord. Kaptejnen vilde meget nødig indlade sig derpaa, da katten besad en vidunderlig Behændighed; den havde undertiden fanget Fugle, som sad paa Tovværket, den kunde svinge frem og tilbage som et Pendul og springe fra Tov til et andet.

Det havde den ogsaa gjort nogle Gange midt under Prædikenen, saa Matroserne ikke hadde kunnet bare seg for Latter. Da vor Præst havde bemærket dette, var han bleven meget vred, og havde forladt sin Text og begyndt at skiænde paa Matroserne og sige, at nu var det ikke Tid at le, nu skulde de paakalde Gud.

Dette fortalte vi nu Kaptejnen, som ikke havde været tilstede ved Gudstjenesten, og sagde, at Katten havde forarget Præsten og forhindret Tilhørerne i at høre Guds Ord.

Det var godt, at vi havde den sidste Grund at støtte vor Anklage til; thj vi havde flere Gange hørt Kaptejnen sige, at han intet havde bragt med sig fra hine Egne, der var ham saa kjær som denne Kat og en russisk Lygte af en overordentlig Størrelse, meget smukt gjort af noget russisk Glas, som kaldes Talch, hvilchen han havde faaet til Foræring i Kildin af en russisk Befalingsmand, som kaldes "Sylluannick", af hvem vi ogsaa til billig Pris havde kjøbt forskjellige Slags Pelsværk.

Kaptejnen maatte da endelig give efter for vor Anklage, hvorpaa Dommen over den elendige Kat blev overladt til Skipperen, der kjendte for Ret, at den skulde kastes i Havet og druknes. Kaptejnen vilde ikke, at man maatte gaa saa strængt tilværks med den, men befalede, at den skulde sættes i et Kar, bunden, forat den ikke skulde springe ud, og forsynet med Føde for en Maaned, om den maaske kunde komme tilbage til sin Herskerinde, som nødig havde villet miste den og havde grædt over den, som om den havde været hendes eget Barn.

Skipperen vilde absolut, at den skulde dø, formodentlig for at forsone de vrede Guder Æolus og Neptun; ellers kunde den vende tilbage til sin Herskerinde; hvad dog ikke var umuligt.

Enden paa Sagen blev, at Katten blev sat i et Kar og med Lempe firet ned i Havet, og saaledes tog den Afsked fra os.

17. Om Søndagen havde vi da samme Vind, men ikke saa stærk; undertiden regnede det lidt af Vestsydvest.

Vi hørte en Prædiken om det store Bryllup og de indbudnes Undskyldninger.

Efter Middag kom Admiral Børge Trolle over til os og meddelte, at han med Cextanten (*radius astronomicus*) havde udregnet Polhøjden og fundet, at vi befandt os paa 66° 8', hvilket ogsaa stemmede med vor Observation. Vi indsaa altsaa, at vi vare ud for Helgeland og langt fra Egnen ved Trondhjemsfjord, som vi urigtig havde ment at kunne naa om faa Dage.

Nu lagde Vinden sig; maaske Æolus og Neptun havde ladet sig forsone ved det Offer, vi havde bragt dem, af vor Kat. Imidlertid rullede Skibet dog voldsomt, da Søen var i stærk Bevægelse; dette kaldte Skipperen "Støen Stolpen".

18. Henimod Dag begyndte en let Brise fra Nord, og med gunstig Vind satte vi nu ret Kurs, som vi i nogle Dage havde været forslagne af.

Det var en dejlig Dag, der vederkvegede os alle meget.

Henimod Natten saa vi en stor Hval saa nær, at Skibet nær kunde være rendt paa den, og vi kunde ikke skræmme den ved vore Raab, sa vi seilede forbi.

Omtrent kl. 12 gik Solen ned og stod igien op Kl. 1; vi havde saaledes haft bestandig Dag fra den 26de April til den 18de Juni.

19. Vinden var gunstig ligesom igaar, men det var noget koldere.

Ved Middagstid vare vi paa Højden af Trondhjemsfjord. Vi saa idag endel smaa Hvaler, som kaldes Springhval, Rørhval og Sildehval.

Med alle Sejl til skjød vi nu en stærk Fart for en strygende Medbør. Ingen av vore Skibe kunde følge os uden Hector og Neptunus, dog i lang Afstand.

Ligesom Vinden begunstigede vor Rejse, saaledes føjede Lykken mig meget i Kapteinens Kahyt; thi jeg vandt i Schakspil nogle Rosenobler, og ovenikjøbet drak jeg dygtig af en sød Vin, som Kaptejnen kaldte "*vin du mont Esperance*" (Capsvin).

20. Vinden var gunstig men stærk.

Idag saa vi igien Land, efter at vi ikke havde haft det i Syne siden den 1ste ud for Tromsø.

Vi sejlede forbi den klippefulde Egn, som er berømt af S. Olafs Sejlads og kaldes "Haarleiden". Der ses en Stenstøtte, der i Skikkelse ligner et Menneske. Thi der fortælles, at da S. Olaf sejlede forbi disse Fjelde, forvandlede han et Menneske, som boede der, til Sten. Herom have Normændene disse Vers:

Høre du Oluf Rødeskjæg,
Hvi sejler du gennem vor Stuevæg.

S. Olaf svarede vredt:

Stat du og bliv til Stok og Sten
Og ingen Dannemand mere til Men.

Havet der beskyller denne Fjeldegn, kaldes Stadtshav og strækker sig 12 Mile, og i hele denne Strækning er der ingen gode Ankerpladse eller Havne. Her stormer det næsten bestandig, Vindene bryder frem fra Fjeldene og ere ofte fordærlige for de søfarende. Man siger, at for syv Aar siden gik 100 Jagter her under, som ladede med Fisk sejlede til Bergen.

Vi saa "Kindt" og Toppen af dette Bjerg kalde de Biskopshatten.

Vi kunde ikke ønske os nogen bedre Vind end den, vi havde idag.

Vi sejlede forbi Øen Udvær, og der er en Kirke; det var først den anden Kirke vi saa paa hele vor Rejse.

21. I Herrens navn kom vi fra Verdens Ende til det længe forønskede, velsignede Bergen.

Kl. 4 om Morgenen sejlede vi ind ved Øen Herlø, som er fem Mile fra Bergen. Til venstre saa vi Henrik Mundts Gaard. Derpaa kom vi under hele Byens Jubel og almindelige Lykønskning til Bergenhus¹.

22. Var Kaptejnen til Gjæst hos Jacob Trolle, Lensmand over Trondhjem.

23. Kaptejnen indbød alle Adelsmænd, der havde været med paa Rejsen til et Gilde i Apothekerens, Nicolaus de Freuncks, Hus, og der blev vi svært beværtede. De smukkeste Piger fra Bergen vare tilstede og vi dandsede ordentlig med dem, glade over, at vi endelig vare komne til et Sted, der var efter vor Smag. Tilsidst, da vi havde drukket tæt og dandset nok, slog vi Apothekerens Vinduer i Stykker, og drog Omsorg for, at Kaptejn Christian Frederiksens og alle vores Vaabenmærker bleve indsatte i dem til Erindring.

Samme Dag overbragte Borgemestrene, Landsdommeren (*judex generalis territorii*), Lagmanden og Byens Raadmænd Kgl. Majestæt deres Gaver paa Bergenhus. Det samme gjorde de tyske Bryggemænd, som kaldes Garper.

25. Saa vi en Leg, som efter gammel Skik aarlig ved denne Tid, paa S. Hansdag, anstilles af de tyske Kjøbmænd paa Bryggen, og som kaldes Spillet.

Det tillades ingen at indtræde i deres Lag og nyde godt af deres Privilegier, med mindre han først er bleven ordentlig æxeret og "deponeret" i denne Leg og er bleven pidsket med Ris lige til Blodet.

Man fortæller, at denne Leg i gammel Tid var saa ubarmhjertig haard, at det undertiden skete, at Folk omkom under denne "Leg", og at den var saa stræng, for at de yngre Kjøbmænd skulde skræmmes fra strax at indtræde i deres Lag, som handlede paa Bryggen.

Ved Slutningen af denne Leg og ved Optagelsen af dem, der saaledes efter at være deponerede fik Adgang til Kjøbmændenes Lag, blev følgende Vers fremsagt²:

"Sie Got, sie Got, ich weis wohl was er kan,
Ehr kann Schorsteinn fheien als ein Man,
Ehr muss in das Paradis,
Und dar schmechen Barckenriis,
Barckenriis med Huppen,
Als vier Bayern vff seigen Ers kan struppen".

Vedkommende Kandidat blev da trukken ved Hovedet og Haarene ind paa et mørkt Sted og der overdænget med Ris, medens der blev gjort Støj med forskellige Instrumenter, for at Kandidaternes Skrig ikke skulde høres.

¹ Om Kong Christian IV's Ophold i Bergen i Sommeren 1599 findes Efterretninger fra andre Hænder i Norske Saml. I, 271, i Norske Magazin II, 170 ff., samt i et Hdskr. i Univ. Bibl. Additam, 110. 4.

² Haandskriftets Retskrivning er beholdt.

Kaptejnen befalede sin Løber, Mogens Lakej, at gaa ned for at se, hvorledes der var indenfor; de greb ham da og lod ham saaledes smage deres Ris, at han, da han kom ud, svor paa, at han aldrig nogensinde mere vilde gaa ind i et saadant Paradis.

25. Gjorde Borgemestrene, Laugmændene og Raadmændene et stort Gilde for Kaptejnen paa Raadhuset.

Naar Kapteinens Skaal blev drukken, eller han selv udbragte Skaalet, bleve tre Kanoner affyrede. Ved denne Lejlighed kom to Mennesker tilskade, da man havde glemt at tage Ladestokken ud af en af Kanonerne. Den ene af disse døde strax.

Idag bleve Borgerne i Bergen mønstrede; de vare i Antal 3.000.

27. Blev Kaptejnen indbudt af de tyske Bryggemænd til et Gilde paa deres Kompagnihus, og over al Maade prægtig beværtet.

28. Var Kaptejnen indbudt af Jakob Trolle, og her blev Mat Ulrik først bekendt med Jakobs Hustru, Fru Mette Høeg, hvilket Venskab ikke var meget værd (*non valebat obulum*).

29. Var Kaptejnen buden til Gjæst af Slotsherren, Laurits Kruse.

Om Aftenen ankom de danske Rigsraader Axel Gyldenstjerne, Statholder i Norge, Eske Brok og Christen Holk, der skulde sidde Retterting i Norge.

30. Hvilede vi en Smule ud efter vore Drikkelag, da vi havde gaaet i en stadig Rus, saa Naturen tilsidst nægtede sin Tjeneste, og det ikke var os muligt at drikke mere; vi maatte saaledes gjøre en Dyd af Nødvendigheden.

Juli.

1. Efterat vi i de foregaaende Dage havde slaaet os alvorlig løs og levet højt med Gilder i Bergen baade ved Dag og ved Nat, vendte vi endelig tilbage med Kaptejnen til vore Skibe.

Kaptejnen hørte en Prædiken. De danske Rigsraader vare tilstede og vare indbudne til Taffels.

Efterat Kaptejnen havde sagt dem Farvel, satte vi Seil til; men da Vinden var imod, kom vi ikke langt. Ved Hjælp af Bugserfartøjer, som Tydskerne paa Bryggen overlod os, naaede vi til Havnen Skarholm, hvor der var befæstet Ringe til Klipperne, ved hvilke man kunde fortøje Skibene, saa de kunde ligge sikkert.

2. Efterat have hørt en Prædiken kom vi til Havnen Hykkelvig¹, om hvilken man siger: "stryg for Hykkelvik".

I Nærheden er det høje Fjeld Lyderhorn, der er berygtet af Hexenes aarlige Foramling der; ikke langt derfra er der et andet Fjeld, der er højere end alle de øvrige. Det kaldes Ulrik og derom lyder Verset:

"Wldrich und Lyder Hoernn
Sein für Bergen die besten Thoern".

¹ Nedenfor skrives den: Kykkelvig.

Da vi ikke kunne komme videre for Modvind, gik Kaptejnen og nogle andre i Land for at købe frisk Smør og Ost i en nærliggende Bondegaard. Da vi kom derhen, var Bonden og hans Hustru til Bryllup i Landsbyen Grimstad, der efter hvad man sagde os laa i Nærheden.

Vi sejlede da derhen med vor Baad, og da vi kom der, fandt vi Brudgommen siddende med sin Brud ved Bordet. De bad os meget høflig om at træde indenfor, og da vi alle vare ens klædte, vilde Kaptejnen sidde nederst, forat man ikke skulde kjende ham.

Derpaa kom Skafferen hen til Albert Skeel og mig, der sad øverst, og spurgde, om de maatte følge gammel Sædvane. Dertil svarede vi, at det havde vi intet imod. Han vendte da strax tilbage med ligesaa mange Følgesvende, som vi vare i Tal, og hver af dem bar et Sølvbeger.

Derpaa drak de os først til paa S. Olafs Minde og derpaa den hellige Trefoldigheds. Tredie Omgang drak de os til paa vor naadigste Konges Velgaaende og ønskede ham en lykkelig Hjemkomst. Hermed fulgte strenge Paaleg om, at disse Skaale skulde enhver, hvad enten det var Mænd, Koner eller Piger, uden Undskyldning tømme ud tilbunds.

Denne gode Skaffer og hans Kammerater trakterede os saa vel, at vi vare temmelig fuktige, da vi kom tilbage til Baaden.

3. Var det Vindstille med lidt Regn.

Efter middag var Kaptejnen paa den nærliggende Ø Astø, hvor han fik nogle Smaafisk, som de kalde "Stoenforren".

Henimod Aften var jeg med Kaptejnen over paa Skibene Neptunus og Charitas.

4. Vare vi med Kaptejnen i Bergen hos Jacob Trolle, og vi brød en stor Kakelovn (*fornacem*) ned i vort Herberge i Haab om en gunstig vind.

5. Kl. 6 om Morgenen vendte vi atter tilbage til vort Skib; men efter Middag vendte Kaptejnen igjen tilbage til Bergen og hørte en Sag mellem Indvaanerne i Bergen og dem i Trondhjem, der laa i Strid om deres Privilegier.

Idag var jeg med Dr. Jonas paa Øen Kykkelvig, hvor der voxer Orpin i store Mængder, som Beboerne kalde Kalverod, Hollenderne S. Johannis Kraut.

Et bremisk Skib sejlede forbi, hvis Skipper fortalte, at han i tre Dage havde udstaaet en saa forfærdelig Storm paa Søen, at han aldrig nogensinde havde oplevet Magen.

6. Vinden var endnu den samme.

Vi hørte en Prædiken over Rom. 8.

Efter Middag var Hans Bülov, jeg og vor Kirurg oppe paa Toppen af Lyderhorn. Paa Fjeldsiden fandt vi forskjellige Planter, nemlig foruden Orpin ogsaa *Purpurea digitalis*, *Pingvicala*, ogsaa kaldet Marie Sko, ligeledes en Art *Angelica*, som Normendene kalde "Giddequarn", og Blaabær.

Vi spiste til Aften i Kykkelvig. Kaptejnen var igjen ude at fiske.

Om Natten var der Gilde og Dans paa Raphael. Da Knud Gyldenstjerne vendte tilbage til vort Skib med en dygtig Perial, faldt han i Vandet og blev omdøbt, da han vilde gaa ombord. Kaptejnen raabte til ham fra Skibet: "Vel bekomme dig Badet!"

8. Kl. 5 om Morgenen lettete vi Anker fra Skarholmen. Vinden var ønskelig. Til højre havde vi Strudsehavn.

Vi sejlede mellem nogle forunderlige Skjær, og vi var nær ved det Fjeld, som kaldes

"Buk paa Raaen", fordi en Buk engang sprang fra Klippen ned paa Raaen af et forbisejlende Skib.

Vi hørte en Prædiken over Luc. 5. Vi saa Korsfjorden. Til højre havde vi det høje Fjeld Seggen og til venstre Lysekloster.

Vi sejlede gennem Sundet Bummelen; hele denne Egn hører under Lysekloster. Vi saa ogsaa den Klippe, som kaldes Bremerholmen. Henimod Natten kastede vi Anker i Havnen Vibrandsø for at vente paa vore andre Skibe.

Sejladsen idag var temmelig farlig paa Grund af de mangfoldige Skjær, vi maatte sejle imellem.

9. Om Morgenen tidlig lettede vi igjen Anker, og gennem Calmersund¹ kom vi ud i aaben Sø. Til højre havde vi Øen Calmar, hvor vi havde en Stenkirke paa venstre Haand inde paa det faste Land.

Vi saa "Jægeren"; henimod Aften saa vi Egersund, hvor Havnen Hitterøen er. Vi havde meget smukt Vejr hele Dagen, og Vinden var efter Ønske.

10. Henimod Kl. 7 vare vi ud for Lindesnæs. Vi saa Egnen ved Mandal og Nedenæs.

Fra Middagstid blæste en stærk Østenvind op. Ved Kl. 2 om Eftermiddagen vare vi ud for Flekkerøen. Kaptejnen sendte Neptunus derind for at se om nogle af vore Skibe vare der, men den fandt kun Hector.

11. Imorges vare vi ud for Marstrand. Det var meget smukt Vejr.

Under Middagsmaaltidet hørte vi tre Kanonskud fra Charitas. Vi saa "Trumlingen Blaakuld", hvor Holland Begynder. Ved Nadvertid vare vi ud for Varbjerg Slot.

Henimod Natten gik Vinden om i Sønder, saa vi fik den imod.

12. Tidlig om Morgenen saa vi Anholt; paa Grund af Modvind tilbragte vi hele Dagen med at krydse.

Mod Aften, da vi vare i Nærheden af Anholt, saa vi 50 hollandske Fragtskibe ledsagede af to Convoier; de viste os den skyldige Honør ved at lade deres øverste Sejl falde.

13. Midt om Natten opstod en stærk Storm, saa vi maatte gaa for Storsejlet alene. Mellem Kl. 9 og 10 om Formiddagen stod vi ind ad Øresund. Derpaa blev vi nogle Dage paa Kronborg.

20. Ankom vi lykkelig og vel paa Kjøbenhavns Rhed ved Guds naadige Beskjærmelse, som saa vidunderlig og naadig har bevaret os paa denne lange og farlige Rejse.

Paa vort Skib er der paa hele Rejsen ikke død nogen af Besætningen, og vi have ikke mistet uden een, som vi kastede levende ud for at drukne ham, og een, som vi kastede sovende ud for at vække ham. Den ene var Finnekonens Kat, den anden var den norske Buk.

Ønske ved vor Sørejses Slutning:

Nok har jeg pløjet den skummende Sø, nu jeg priser det tørre;

¹ Hos Charitius: Carmsund.

Gudene give, at jeg aldrig mer komme tilsøs¹.

¹ Dette er en fri Oversættelse af nogle latinske Vers af Siv. Grubbe.

In Regiam navem Victor.

Victor ego, ventosque truces, vastaque Charybdes,

Atque alias toto quæ metuenda salo,

Nil metuo, nec enim Nomen sine Numine favstum

Contigit hoc sorti competat usque meæ,

Avspiciis invicte tuis Christiane tuisque

Christe Deus, Victrix per mare semper eam.

Jonas Jacob. Venusinus.